Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 45. Wilnia, Čaćwier 4 Kastryčnika 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda— 5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej pałoscy.

BIEŁARUSY Ŭ ŁATWII.

Żywuć Biełarusy ŭ Łatwii sucelnaj masaj na terytoryi tak zwanaj Lethalii, dzie miesty Dźwinsk, Režyca, Lucyn, a tak-ža ŭ Iłukščynie.

Łatyšy ŭ swajej aficyjalnaj statystycy padajuć Biełarusaŭ mienš, jak ich jość sapraŭdy. Hetaha widać wymahaje ich palityčny interas. Tojež samaje robiać u Łatwii i Palaki, jakija, pawodle swajho adwiečnaha zwyčaju, katalikoŭ Biełarusaŭ zaličajuć da polskaj narodnaści, pawialičywajučy hetak praŭdziwuju ličbu Palakoŭ u Łatwii našym koštam.

Jak padaje „Biełaruski Kalendar“ na 1928 h., wydany ŭ Łatwii, na ziemlach sučasnaj Łatwii lik Biełarusaŭ pawodle roznych statystykaŭ wyhladaje hetak: rasiejski ŭrad u 1897 h. naličyŭ tam Biełarusaŭ 81,986 asob, urad łatwijski ŭ 1920 h. naličyŭ Biełarusaŭ 75,630 asob, a ŭ 1925 h. — tolki 38,010 asob! Tymčasam „Słownik Gieografičny“ (Edw. Maliszewski i Bol. Olszewicz, Warszawa, 1925) Biełarusaŭ u Łatwii naličaje 66,194 asoby, zaznačajučy pry hetym, što mnohija Biełarusy-kataliki zapisany ŭ Palaki, jakich (Palakoŭ) naličajecca ŭ Łatwii (pawodle hetaha słoŭnika) byccam 52,224 asoby.

Biaručy pad uwahu „ruskuju wieru“ i „polskuju wieru“, jakija šmat dzie i da siańnia trymajucca ŭ biełaruskim narodzie, zrazumiejem, što mnoha Biełarusaŭ prawasłaŭnych upisana ŭ Maskali i nia mała Biełarusaŭ katalikoŭ upisana ŭ Palaki. Dyk jasna, što Biełarusaŭ u Łatwii nia 38 tysiač i nia 66 tysiač, ale značna bolš. Łatwijskija Biełarusy naličajuć ich tam tysiač 90 (Biel. Kal., 1928).

Biełaruskaja narodnaja świedamaść, choć i pawoli, ale štoraz bolš pašyrajecca. Łatwijski Sojm daŭ ureščie Biełarusam nia tolki na papiery, ale j na dziele kulturnuju aŭtanomiju. Pry ministerstwie ŭžo isnuje biełaruski addzieł. Dziaržaŭny biudžet zaŭsiody wyznačaje adpawiednyja sumy na biełaruskuju aświetu. Jość u Łatwii biełaruskija pačatkawyja škoły i himnazija ŭ Dźwinsku.

Nažal, ani škoły pačatkawyja, ani himnazija ŭ biełaruskim kirunku naležna nie raźwiwajucca. Niama ŭ ich, ahułam biaručy, biełaruskaha narodnaha duchu. Pryčynaj hetaha sumnaha źjawišča źjaŭlajecca lišniaje palitykanstwa biełaruskich dziejačoŭ u Łatwii, adsutnaść u ich, ahułam kažučy, biełaruskaj narodnaj idejnaści i ahułam—niedachwat biełaruskich intelihientnych siłaŭ.

Tyja-ž biełaruskija dziejačy, jakija tam jość (Jezawitaŭ, Pihuleŭski) sapraŭdy mahli-b uzbudzić biełaruski narod pad Łatwijaj da paŭniejšaha žyćcia, ale nažal zajmajucca jany bolš palitykaj. Tyja-ž iznoŭ biełaruskija dziejačy ŭ Łatwii, jakija bolš zajmajucca kulturaj, čym palitykaj (Sacharaŭ), budučy ludźmi staroha zakału, na niwie biełaruskaj kultury zrabić badaj nia zdolejuć ničoha.

Palityčnyja biełaruskija kirunki ŭ Łatwii nastupnyja: niezaležnyja socyjalisty, jakija swajej ideolohijaj prybližajucca da III internacyjanału balšawikoŭ (Jezawitaŭ), socyjał-demokraty (Pihuleŭski), jakija iduć razam z łatwijskaj socyjał-demokracyjaj i trymajucca II internacyjanału i ŭreście kirunak Biel. Chryścijnsk. Dem. (ks. Hajlewič), jaki trymajecca ideolohii chryścijanskaj i narodnickaj.

Musim adznačyć, što ŭsie hetyja palityčna - hramadzkija kirunki tworčaj pracy prajaŭlajuć nia mnoha. Treba wiedać, što 90 tysiač Biełarusaŭ jašče ni razu nia mieli ŭ łatwijskim Sojmie aniwodnaha swajho pradstaŭnika. Heta hawora samo za siabie! A jość tak zatym, što našy łatwijskija dziejačy tak raspalitykawalisia, što nie zmahli zhurtawać usich Biełarusaŭ pad swoj narodny ściah, choć-by na čas wybaraŭ u Sojm. Nie patrapili jany dahetul adciahnuć Biełarusaŭ prawasłaŭnych ad Maskaloŭ, a Biełarusaŭ katalikoŭ ad Palakaŭ i ŭ mnohich wypadkach ad katalikoŭ Łatyšoŭ.

Dyk wialiki čas źwiarnuć Biełarusam u Łatwii z hetaha biezdarožža, a ŭziacca za systematyčnuju abjadnaŭčuju pracu i zwarušyć biełaruski narod pad Łatwijaj da paŭnaty jaho Adradžeńnia. Nadchodziačyja wybary ŭ łatwijski Sojm jość dobraj akazijaj dla pawarotu łatwijskich biełaruskich dziejačoŭ na ćwiordy adradženski narodny šlach.

List z Francyi.

Paryž, u wieraśni 1928 h.

Ad II-ha da 24-ha žniŭnia ŭklučna adbywaŭsia tut X-ty hadawy Kangres Mižnarodnaj Studenskaj Konfederacyi (CIE), u jakuju, jak wiedama, uwachodzić i Abjadnańnie Biełaruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ (ABSA).

Narady kangresowyja prajšli bolš-mienš spakojna, kali nie rachawać małoha zabureńnia pry sportyŭnych hulniach, zawinienaha, jak zdajecca, italijanskimi fašystami.

Upaŭnamočany pradstaŭnik ABSA inž. *P. Kažeŭnikaŭ* (Berlin) zdawaŭ sprawazdaču z hadowaj čynnaści ABSA dnia 16-ha žniŭnia s. h. Z dakładu inž. Kažeŭnikawa nie spadabałasia Palakam asabliwa toje, što da Wilni jany najmienš majuć prawoŭ.

Aktyŭna wystupili Biełarusy z Ukraincami i ŭ t. zw. sławianskaj kamisii CIE, hdzie dahetul byli źwiŭšy sabie ciopłaje hniaździečka maskoŭskija manarchisty i ŭsie im padobnyja. Na kolki silny i ŭdačny byŭ moralny napor biełaruskaha (razam z ukrainskim) pradstaŭnika, najlepš świedčyć paźniejšaja zajawa rasiejskaje delehacyi, u jakoj skaržacca miž inšym na „biełaruska-ukrainski teror“. I tak zdarajecca... Zasłuhaj ukrainskaha i biełaruskaha delehataŭ było toje, što na čarhowy hod 1928-29 wybrana z čarhi uradowaj mowaj sławianskaj CIE—mowa českaja. Dahetul užo byli takimi mowami: polskaja (1926-27) i rasiejskaja (1927-28). Cikawa, na kaho pryjdzie čarha ŭ nastupnym hodzie. Upieradžać wypadki nie zaŭsiody apłačywajecca, ale pa zasłuzie musiła-b pryjści na čarhu mowa ukrainskaja.

Siabroŭskija składki ŭ CIE na čarodny hod padwyšany na 50%. Taksama apadatkawany studenskija lehitymacyi pa 1. šwajcarskamu franku.

Staršynioj CIE na nastupny hod staŭsia s. *Bagnall* (Anhlijec).

Čarodny XI-ty hadawy źjezd CIE adbudziecca ŭ Budapešcie (Wuharščyna).

Dahetulešnija zdabyčy biełaruskaha studenstwa na mižnarodnym hruncie wielmi pachwalnyja. Asabliwa-ž, kali pryniać pad uwahu tyja minimalnyja srodki, z jakimi naša studenstwa bywaje zmušanym prabiwacca i pracawać. Treba wieryć, što budučynia pryniasie imieńniu biełaruskamu jašče bolš—i mahutniejšaj siły i sławy.

Wiermo, žadajmo, a pieradusim dla hetaha pracujmo!

S—r.

Z hazet.

Cikawyja wiestki ŭ Litwie ab sprawach u Polščy.

Polskija hazety pišuć, što hazety litoŭskija ŭ Koŭnie padali cikawyja wiestki ab sprawach u Polščy, ab čym polskija hazety da hetaha času i nia čuli. Pišuć jany, što niejki polski aficer II addziełu Hieneralnaha Štabu ŭciok z Polščy ŭ Litwu i tam padaŭ woś takija wiestki: — Arhanizacyja Plečkajtisa pasła źjezdu lehijanstaŭ u Wilni ŭzmacniła swaju dziejalnaść,—što adbyłasia konferencyja miž Piłsudskim i Plečkajtisam u pamieškańni kniazia Radziwiła, u jakoj pryjmał ŭdzieł: major Kirtiklis, pas. Kościałkoŭski, senatar Abramoŭič, pas. Račkiewič, pas. Okulič, hien. Rydz-Śmigły, hien. Sosnkoŭski, pałk. Sławek i inš. U wyniku henaj konferencyi Plečkajtis byccam atrymaŭ 10 tysiač dalaraŭ, pasla naradžaŭsia z hien Rydz-Smigłym u sprawie padhatoŭki wajennych punktaŭ u Litwie. — U Wilni zarhanizawany litoŭski ŭrad, u skład jakoha ŭwachodziać polskija palityčnyja dziejačy: major Kirtiklis, pasoł Kościałkoŭski, senatar Abramowič, pasoł Račkiewič i pasoł Okulič. — Plečkajtis ručaŭsia, što da listapada miesiaca buduć zakončany pryhataŭleńni,—treba dadumywacca, što jany jość u suwiazi z wystupleńniem prociŭ Litwy, — kali jdzie ab uplanawanaj zmowie na niezaležnaść apošniaj.

Heny-ž źbiahlec—aficer, jak pišuć hazety, raskazaŭ historyju ab zahinuŭšym u Polščy polskim hien. Zahurskim. — Zahurskaha zastrelili, parubali na kawałki i pachawali ŭ niejkim lesie kala Waršawy. Zahurskaha zastreliŭ wysoki polski ŭradowiec u prysutnaści inšych wydatnych adzinak.

Polskija hazety padajučy za litoŭskimi hazetami hetyja cikawyja wiestki pišuć, što z Polščy z Hien. Štabu ani jaki aficer nia ŭciok, a heta padaje takija wiestki ŭ Koŭnie niejki świancianski žychar Pietkiewič. — Dumajem, što praŭda niezadoŭha wyjawicca.

Ab źmienie konstytucyi.

„Dziennik Wileński“ Nr. 224 źmiaščaje padadzienyja hazetaj „Robotnikam“ wiestki ab konferencyi B.B. (adzinki) u sprawie źmieny konstytucyi. „Dziennik Wilenski“ piša, što „Robotnik“ wyjawiŭ niekatoryja častki z sprawazdačy pasła Piaseckaha (B.B. — adzinka) — z konferencyi ŭ sprawie źmieny dziaržaŭnaha ładu, jakaja (konferencyja) adbyłasia niekalki tydniaŭ tamu nazad. Woś henyja čutki: pawodle praf. Kachanoŭskaha „ułada pawinna być uziata, a nie atrymana...“ Prajekt praf. Kachanoŭskaha uwažaje manarchiju za najlepšuju formu ŭłady ŭ Polščy. — P. Hołuwka uwažaje, što nie najhorš było-b dać Prezydentu tytuł karaleŭski. — Pas. Anuš źwiartaŭ uwahu, što nia treba pieraacaniać značeńnia apinii ŭ krai, a ŭ niekatorych wypadkach treba pastupać prociŭ apinii ŭ imia intaresaŭ dziaržawy. — Pas Piasecki i kniaź Sapieha radzili, kab Prezydenta wyznačaŭ Prezydent ustupajučy, ab ŭmirajučy.

Dyk woś jak pradstaŭlajecca dumka ab źmienie dziaržaŭnaha ładu ŭ Polščy ŭ hrupie B.B. (adzinki)!..

Nowy rytuał u Kaściele katalickim.

Jak pawiedamlajuć hazety, ad dnia 1 studnia 1929 h. na ŭsiej terytoryi Večypaspalitaj Polskaj abawiazywać pačnie ŭ Kaściele katalickim nowy rytuał, zaćwierdžany praz Apostalskuju Stalicu. Asnaŭnych źmienaŭ nowy rytuał nia ŭwodzić, apryča adnej, što ŭ abradach šlubnych forma prysiahi budzie adnolkawaja dla abiedźwiuch staron, h. zn. wykidajucca słowy žančyny: „i pasłušnaści małženskaj“. Paza hetym pry św. chroście dazwolena dawać pytańni i dawać adkazy chrostnych bačkoŭ u mowach: polskaj, litoŭskaj, francuskaj, niamieckaj i rasiejskaj. Mowu biełaru-

skuju i tut paminuli. Episkapat polski, katory apracawaŭ prajekt nowaha rytuału, jak widać, uważaje za lepšaje— kab Biełarusy pasłuhoŭwalisia čužymi mowami: rasiejskaj, a najlepš kab polskaj, jak swajej rodnaj!

Ech, palityka, palityka i kudy-ž jana nia ŭlezie!!

Krošku i to zabirajuć.

Pad hetakim zahałoŭkam „Wilniaus Aidas“ Nr. 110 abhawarywaje swaje školnyja balački. Miž inšym pad uspomnienym zahałoŭkam čytajem:—

...„Možam siańnia pastawić da pracy 200 wučycialoŭ z usimi patrebnymi kwalifikacyjami, ale ŭrad nie daje nam i sotni sapraŭdy litoŭskich školaŭ... Biezrabotnych majem bolš jak sto wučycialoŭ... Litoŭcy żywuć u pawietach: Brasłaŭskim, Swiancianskim, Wil.-Trockim, Ašmianskim, Lidzkim, Haradzienskim i Suwalskim. Ahułam u uschodniaj Litwie — Litoŭcy patrabujuć mieć 500 škoł, a što my majem? Jak siańnia to nawat i piataj čaści niama“!..

Nia lepiej, a kudy horš pradstaŭlajecca sprawa biełaruskich škoł. Ale spadziajomsia, što praz pracu i wytrywałaść zdabudziem sabie toje, što nam patreba. Zahlanie sonca i ŭ naša wakonca!

P.

Ab haspadarcy.

Nowyja sposaby konserwawańnia zialonaha pošaru.

(Hl. Nr. 44 „Bieł. Kr.“)

3. **Amerykanskaje siło** rożnicca i ad kamory i ad siłażnaj jamy nia tolki swaim wonkawym wyhladam (kruhłaja, najmienš 9 m. wysokaja wieża), ale i sposabam nakładańnia. Treba tutža skazać, što ništo nie staić praciŭ taho, chto schoča ŭ siłažnaj kamory pracawać sposabam amerykanskim. Naadwarot, pracawać było-b nie zaŭsiody mahčyma. Hałoŭnaj adznakaj amerykanskaha siłażawańnia jość, što praca pry hetym idzie biez pierarywu, aż da napaŭnieńnia całaha siła. Poruč z tym, jak siło napaŭniajecca, treba jaho zaraz-ža ŭtoptywać, kab nie astałosia aniwodnaj ščełački z pawietram. Taksama adnosna budowy siła. Scieny jahonyja musiać być nieprapusknymi ni dla pawietra zwonku, ni dla raspuščanych żywinaŭ unutry siłu. Pry amerykanskim sposabie nakładańnia nie nastupaje tak wialikaje sahrawańnie. Dasiahaje tolki 30°C. Wierchni płast pry *amerykanskim* siłażawańni nie presujecca, jak heta dzieicca ŭ siłažnych kamorach šwajcarskich; tut zdawoliwajucca samym tolki niedapuščeńniem pawietra — tym, što na wierchni płast ssiłażawanaje trawy kładziecca, dy ŭtoptywajecca ½ m. wysoki płast siečki, abo miakiny. Hety płast da taho jašče pramočycca wadoj, dy zasiejwajecca zbażowymi ziarniatami. Prarosšyja ziarniaty wytwarajuć wielmi hustuju sietku kareńniaŭ, jakija splatajucca z siečkaj, ci miakinaj u niepradyšnuju amal pakryŭku. Hdzie jość mahčymaść inakš zabaranić dostup pawietra da siłażawanaj pa amerykansku trawy, možna hetaha ŭżyć taksama.

* * *

Heta jość try hałoŭnyja typy (widy) siłażawańnia zialonaha kormu. Padany jany ŭ skaročańni z adzinaj tolki metaj--zacikaŭleńnia hetaj sprawaj šyrejšych kruhoŭ našaha biełaruskaha artajstwa (ziemlarobstwa), — asabliwa siahońnia, u časy strašennaha niedastatku kormu dla chleŭnaj żywioły. Warta z hetym sposabam pryhataŭliwańnia kormu bližej paznajomicca jašče i z inšaje pryčyny. Na ziemlach całaje Biełarusi siahońnia razšyrajecca mahutnym tempam sietka małačarniaŭ. Karmleńnie dojnaj żywioły dobrym siłažom (pry adsutnaści dobraj pašy, abo zialonaha karmleńnia) jość u małočnych haspadarkach wielmi prawametnym. A zahraničnyja haspadary dasłoŭna ćwierdziać, što pry siłażawańni možna tym-ža množstwam pošaru wykarmić i naahuł wytrymać żywioły ŭ paŭtara razoŭ bolš, čymsia pry zwyčajnym skarmliwańni pošaru sušanaha.

Hetak każa zahranica. Ci apraŭdajecca ŭ nas na Biełarusi, — budučynia pakaža. Pieršyja niaŭdačy, pakul ludzi nie nawučacca siłaž pryhataŭlać i z im abchodzicca, nia śmiejuć adbirać achwoty ad dalšych pačynańniaŭ u hetym-ža kirunku. Zahranica wykarystała siłaž dzieła swajho dabrabytu. Niama zdajecca nijakich pryčyn, kab i biełaruski haspadar dabrawolna zrakaŭsia.

Napaśledak skažu:

Sioletni hod wielmi biedny na korm dla skaciny. Treba dzieła hetaha wykarystać *usio*, što zwyčajnym paradkam wykarystać abo niemahčyma, abo i nia warta. Hetym „usio“ razumieju ŭsio *zialonaje*: roznaaj trawa na pamieżkach, bałotach, nawat liście. Dalej usio, što zwyčajnym paradkam, ci to dzieła błahoj pahody, ci dzieła nadychodziačaj wosieni nia dasca wysušyć. Usio heta, dzieła proby i nawuki, chaj sprabuje chto-niebudź ssiłażawać u zwyčajnaj choć-by jamie ŭ nieprapusknoj hlaistaj hlinie. A wynik pracy — dobry ci błahi, usio roŭna,— razam z apisańniem całaha postupu pracy chaj daść da publičnaha wiedama cieraz biełaruskija hazety.

Ad. Klimovič.

Z biełaruskaha żyćcia.

Z BIEŁARUSI PAD POLŠČAJ.

Spadar Janka Stankiewič sam siabie spužaŭsia. U numary 17 hazety „Narod“ (lepš śmietnika, dzie źliwajucca ŭsialakija brudy), apiača roznych niakulturnych łajanak i prytyčak, jak zwyčajna, praciŭ biełaruskich dziejačoŭ niezaležnickaha kirunku, spatykajem cikawaje zajaŭleńnie spadara Janki Stankiewiča ab tym, što jon... nia jość palonofiłam (?!). Nu, nu, aścierażniej, panie Spadaru, a to apiakuny wašy woźmuć i nie paznajucca na wašym maneŭry, dy dźwiery wam pakažuć, jak heta zrabili z wašymi papiarednikami: Alaksiukom, Paŭlukiewičam i im padobnymi! Słowam, aściarożniej na zawarotach, a to j sapraŭdy možacie panski chleb stracić!

Delehacyja baćkoŭ biełaruskich wučniaŭ Wil. Bieł. Himnazii ŭ p. Wajawody. Polskaja presa padaje, što 2 kastryčnika siol. h. baćki wučniaŭ na čale z dyrektaram p. Astroŭskim źwiarnulisia da p. Wilenskaha Wajawody ŭ sprawie apieki nad bursaj wučnioŭskaj, Wajawoda byccam prychilna adniośsia da wymohaŭ delehacyi.

Pasolski sprawazdaŭčy mitynh. U miastečku Świry, Świanciansk. paw., dnia 20 wierašnia siol. h. adbyŭsia pasolski sprawazdaŭčy mitynh pasła A. Stepowiča.

Spektakl-wiečaryna ŭ Šaŭlanach, Brasłaŭskaha paw. Pad kiraŭnictwam wučycielki biełaruskaj šaŭlanskaj škoły p. M. Byłyhi 2 wierašnia siol. h. adbyłasia wiečaryna-spektakl. Adyhrana kamedyja „Wybary Staršyni“ J. Byliny. Paśla adyhrańnia sceničnaha tworu, wučni šaŭlanskaj biełaruskaj škoły pradeklamawali niekalki pryhożych wieršaŭ.

Zakryćcie Akružnoj Uprawy T-wa Biełaruskaj Škoły ŭ Wialejcy. Hazety pawiedamlajuć, što ŭłady administracyjnyja zakryli Akružnuju Uprawu T-wa Biełaruskaj Škoły ŭ Wialejcy pawiatowaj. Pryčyny zakryćcia—byccam praciŭdziaržaŭnyja ŭpływy na siabroŭ Akružnoj Uprawy.

U Radaškoŭskaj Biełaruskaj Škole im Fr. Skaryny z prahramaj 5-ci klasaŭ himnazii zaniatki pačalisia. Nowyja wučni pryjmajucca ŭwa ŭsie klasy. Jość nadzieja, što prahrama budzie rassyrana da 6-cjoch klasaŭ himnazii.

Wiečaryna Biełaruskaha Studenskaha Sajuzu. 22-ha h. m. u sali Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii adbyłasia spektakl-wiečaryna, ładżanaja Biełaruskim Studenskim Sajuzam. Pastaŭlena była p'jesa p. z. „Surdut i Siarmiaha“. Paśla byŭ chor i deklamacyi. Zakončyłasia wiečaryna tancami, ale ŭžo nie ŭ Himnazii, a ŭ Sali Bieł. Instytutu Hasp. i Kult. Wiečaryna ahułam--udačnaja. Šmat było narodu, jaki, dumajem, wynies pryjemnaje ŭražańnie.

Witajem našaje studenstwa z udačna raspačataj pracaj u hetym hodzie i žadajem jamu ŭdačaŭ u dalejšaj pracy.

U Biełaruskim Studenskim Sajuzie (wul. św. Hanny 2) — u subotu 6-ha kastryčnika wiečaram adbudziecca referat. Paśla referatu skoki.

Z Niezaležnaj Litwy.

Handlowy dahawor Litwy z S. S. R. R. Jak padajuć hazety, Litwa padpisała handlowy dahawor z S.S.R.R, jaki, peŭnież, apiača značeńnia ekanamičnaha, maje takža sens i palityčny.

Lik studentaŭ u litoŭskim uniwersytecie ŭ siol. hodzie dasiahaje piacioch tysiač. Z hetaha bačym, jak pamysna raźwiwajecca litoŭski uniwersytet.

Z Polščy.

Padhatoŭka da sesii Sojmu. U Waršawie hetymi dniami adbyłasia konferencyja prezesaŭ parlamentarnych klubaŭ, sklikanaja maršałkam Sojmu Dašynskim. Maršałak Dašynski na henaj konferencyi zajawiŭ, što treba stwaryć u Sojmie bolšaść, kali nia stałuju, to choć časowuju, jakaja-b starałasia nie abciažywać pracy Sojmu i ŭradu drobnymi sprawami, pieradusim interpelacyjami. U praciahu apošniaj sojmawaj kadencyi padana bolš jak 5 500 interpelacyjaŭ. Maršałak Dašynski prapanuje zamianić interpelacyi na peŭnuju formu zapytańniaŭ...

P. P. S. astajecca ŭ apazicyi da Ŭradu. Centralny kamitet P. P. S. na swaim pasiedžańni, adbyŭšymsia hetymi dniami, pastanawiŭ zaniać opozicyjnaje stanowišča da Uradu.

Polska-niamieckija handlowyja pierahawory. U Waršawie adbywajucca ciapier polska-niamieckija pierahawory, jakija, jak hazety pišuć, prybližajucca ŭžo da kanca.

Sud nad marjawitami. Płocki Akružny Sud užo adzinaccaty dzień jak razhladaje sprawu marjawickaha „arcybiskupa“ Kawalskaha, jaki ŭ załožanym marjawitami žanočym klaštary byŭ jaho hałoŭnym kiraŭnikom i wioŭ adnačasna raspusnaje żyćcio z maładymi dziaŭčatami. Ab raspusnym żyćci „arcybiskupa“ kažuć: akt abwinawačańnia i mnohija świedki, wystupajučyja na sudzie.

Uładysłaŭ Kazłoŭščyk.

Ab fizyčnym wychawańni ŭ Biełarusaŭ.

(Hladzi „Bieł. Krynicu“ Nr. 44)

31. Krebli. Ihrajučych čatyroch. Robiać na ziamli dwa kwadraty, na dziesiać „sihniej“ (jak najdaŭžejšych krokaŭ) adzin ad druhoha. U hetyja kwadraty, na kutoch i ŭ centry, stawiacca pa piać krehlaŭ (karotkich cylindryčnych stoŭbikaŭ). Dwuch ihrajučych adychodziać da čužoha haradka (kwadratu) i adtul kidajuć pałkami da swajho haradka, kab wybić stajačyja ŭ im krehli. Pry hetym pawalenaja, astaŭšaja ŭ kwadracie, chacia-b na jaho linii, krehla nia ličycca wybitaj. Kali pieršaja partyja pawykidaje swaje pałki, da jaje haradka padchodzić druhaja partyja i adtul pačynaje źbiwać swaje krehli.

Hetkaje čarodnaje źbiwańnie prawodzicca pawodle ŭmowy, udwa, abo niekalki pryjomaŭ. Kali paśla hetaha ŭ jakoj-niebudź partyi astanucca niawybityja krehli, dyk henaja partyja ličycca prajhranaj i jana musić pieranasić ad haradka wyjhranuju partyju stolki razoŭ, skolki ŭ jaje astałosia niawybitych krehlaŭ.

32. Kamiańki. U kamiańki možna hulać u dwuch i balej. Dla hetaje hulni biaruć piać hładkich kamiańkoŭ i hulajučyja čarodna kidajuć ich hetkim paradkam:

1) adzin kamianiok biarecca ŭ ruku, a čatyry kładucca na ziamli; paśla toj kamianiok, što ŭ rucе, hulajučy padkidywaje ŭ haru, chutka padbiraje z ziamli adzin kamianiok, kab zławić razam i toj, katory kinuŭ u haru. Hetak padbiraje ŭsie čatyry kamiańki;

2) padkidywajecca ŭ haru adzin kamianiok, a z ziamli chapajecca pa dwa;

3) adzin kamianiok padkidywajecca ŭ haru, a z ziamli padbirajucca śpiarša try kamiańki, paśla adzin;

4) z ziamli padbirajuć čatyry kamiańki, padkidywajučy piaty ŭ haru;

5) padkidywajecca ŭ haru ŭsie piać kamiańkoŭ i łowicca ich pawierch ruki;

6) padkidywajucca taksama ŭsie kamiańki i łowicca ich na dałoniu ruki. Kali hulajučy pamylicca i nia złowić, jak treba, kamiańkoŭ, za im pačynaje hulać druhi, a pieršy čakaje swajej čarhi.

Hulni i ihry miačykawyja.

Hetyja hulni i ihry jość pierawažna łučanyja z biehami. Jany wyjaŭlajucca ŭ kidańni, pieradawańni, wyrywańni, šturchańni nahami miačyka i t.p. Miačykawyja hulni wyrablajuć pierawažna ruchliwaść, łoŭkaść, żwawaść, uwahu i naahuł jany jość usiestarońniaj himnastykaj arhanizmu, dajučy adnačasna karyść wychawaŭča-maralnuju i wyrablajučy pačućcio hramadzkaści,—jak naahuł kožnaja tawaryskaja hulnia.

Miačyk u biełaruskich sialan redka kali budzie kupleny, a pierawažna robicca jon samymi-ž hulajučymi z hanuč, abo z abrezkaŭ skury. Dobrym miačykam ličycca taki, jaki maje ŭ siaredzinie kłubok z humowych istužak, ad starych kalošaŭ. Hetki kłubok abmatywajecca hanučami, abo ramianiom. Da hulniaŭ i ihraŭ z miačykam zaličajucca:

33. Kiścień. Ihrajučyja dzielacca na dźwie partyi: adna idzie ŭ „kon“, druhaja biare miačyk. Konam nazywajecca wialikaje koła, kala 5 sažniaŭ siarednicy. Partyja, jakaja maje miačyk, padchodzić da adnaho bierahu koła, a partyja, jakaja jość u kole, — da druhoha bierahu. Toj, kamu paśla ličeńnia prypaŭ miačyk, pawinien papaści im u kaho-niebudź z stajačych u konie. Kali heta jamu ŭdasca, dyk dastaŭšy miačykam musić wyjšci z ihry, a kidajučaja partyja jznoŭ ličycca, kamu kidać miačykam u stajačych u konie. Kali kidajučy ni ŭ kaho nie papadzie, dyk jaho partyja idzie ŭ kon, a byŭšaja tam — ličycca, kamu bić miačykam i h.d.

34. Jarki. Na hładkaj płoščy robiacca piatami niewialikija jamački, jakija i nazywajucca jarkami. Jarki robiacca ŭ adzin rad—i stolki ich, skolki jość ihrajučych. Na try kroki ad jarkaŭ prawodzicca linija, „ahoń“. Paśla kožny čarodna pamaleńku kocić pa jarkach miačyk. Kali tolki miačyk ukocicca ŭ čyju-niebudź jarku, usie ŭciakajuć ad ich. Toj adnak, u čyju jarku ŭpaŭ miačyk, chapaje jaho, i padbiehšy da „ahniu“ — starajecca kaho-niebudź z uciakaŭšych „zasiačy“, h. zn. papaści miačykam. Kali kaho zasiače, dyk na taho ličycca jarka, u adwarotnym wypadku jarka ličycca na taho, chto kidaŭ miačykam. Kali chto nie papadzie ni ŭ koha z uciakaŭšych stolki razoŭ, skolki jość jarkaŭ, dyk jaho stanowiać twaram da ściany i za karu b'juć nia mocna pa plačach kułakom, pad tacht pieśni: „Jar-ka pał-ka! Ka-ra-lo-wa žon-ka! Leź na pa-ła-ci, stań ka-zy-ra-ci, bu-dziem ŭ kar-ty jhra-ci, i (chutka haworačy) wiečara dażydaci“. Končyŭšy astatniaje słowa, b'juć trochi macniej i raźbiahajucca. Kali prajhraŭšy pry hetym kaho-niebudź złowić, ihra pačynajecca ad pačatku. U niekatorych miascoch miačyk „honiać“ u jarki pałakami.

35. Adrablacca. Kožny ŭčaśnik hetaje ihry pawinien „adrabić“ miačykam pa try razy niekalki akreślenych ruchaŭ. Takich ruchawych pryjomaŭ pierawažna jość piać. Woś jany:

Z zahranicy.

Prociŭwajenny zakon padpisali, a zbroicca i dahawarywacca adny prociŭ druhich nie pierastali. Adna amerykanskaja hazeta apublikawała wiestku ab tajnym francuska-anhielskim marskim dahawory. Urad Zł. Št. Ameryki pryhledziŭ, što heny francuska-anhielski tajny dahawor skirawany prociŭ Zł. Št. Ameryki Dziela hetaha ŭrad Zł. Št. Ameryki, jak pawiedamlajuć anhielskija hazety, prystupiŭ da zbrajeńnia; prezydent Kulidž pastanawiŭ nie padawać u senat dla ratyfikacyi prociŭwajennaha dahaworu Kelloha, pakul senat nie zaćwierdzić nowych kredytaŭ na budowu 15 wializarnych karabloŭ-branianoscaŭ pa 10,000 tonaŭ. Aprača hetaha, urad Zł. Št. Ameryki razhladaje prajekt budowy 25 branianoscaŭ z 21-centymetrowymi harmatami, budowu padwodnych łodak i matoryzacyju ŭ armii. Jak bačym, miž najsilniejšych dziaržawaŭ świetu, jakija zrabili pačyn da zračeńnia świetam wajny, nia susim panuje mirny nastroj i nie dawiarajučy adny druhim zbrojacca!

Liha Narodaŭ na pasiedžańni kamisii ab razbrajeńni, supolna z kamisijaj praŭničaj 24-IX siol. h. abhawarywali sprawu ab mirnym wyrašeńni mižnarodnych sprečak. Pawodle henaha prajektu Rada Lihi Narodaŭ mieła-b prawa naznačać siabroŭ pajadnaŭčaj kamisii tolki tady, kali hetaha zažadajuć zacikaŭlenyja starony. Hetakaj kamisii padlahali-b usie sprečki, jakija nie asiahnuć parazumieńnia ślacham dyplomatyčnym.

Niamiecki prezydent Hindenburh u minułym miesiacy abjažždžaŭ pramysłowy abšar Hornaha Šlonsku. U swajej padarožy prezydent Hindenburh adwiedaŭ mnohija miaściny henaha pramysłowaha abšaru, dzie adbywalisia manifestacyi na češć prezydenta. Na adnym pryniaćci prezydenta Niamieččyny, prezydent Hindenburh wystupiŭ z pramowaj, u jakoj miž inšym skazaŭ:—Horny Šlonsk pašla wajny praz doŭhi čas znachodziŭsia ŭ niapeŭnaści datyčna losu swaje prynaležnaści dziaržaŭnaj. Paŭstańni, padburanyja z zahranicy i ŭnosiačyja niesupakoj, niščyli žyćcio i dabrabyt niamieckaj ludnaści i zrabili wialikija škody žyćciu haspadarčamu. Nie zwažajučy na heta ŭsio, ludnaść Hornaha Šlonsku ŭ wialikaj bolšaści wyskazałasia, kab astacca pry Niamieččynie. Niezrazumieła dla nas, kazaŭ Hindenburh, što prociŭ wynikaŭ plebiscytu Rada Lihi Narodaŭ pastanowaj z dnia 20 kastryčnika 1921 h. pryznała Horny Šlonsk u bolšaj čaści dla Polščy.-- Toje, što ad nas adarwana, nia možam zabycca i nia možna hetaha pieraciarpieć, adnak što my abniali—chočam dalej raźwiwać.

Biezpadstaŭnaść pastanowy Rady Ambasadaraŭ. Jak wiedajem, Rada Ambasadaraŭ 15-III. 23 pryznała ciapierašnija hranicy Litwy z Polščaj za akančalnyja. Tymčasam niadaŭna na zapytańnie litoŭskaha pasła ŭ Paryžy Klimasa ŭ troch francuskich prafesaroŭ mižnarodnaha prawa ab ważnaści henaj pastanowy, — nastupiŭ adkaz, wydany asobnaj knihaj u Paryžy pa francusku, —što pastanowa henaja nia maje pad saboj ani praŭnaha ani moralnaha hruntu.

Piśmo ŭ Redakcyju.

Pawažany Hramadzianin Redaktar!

Nie admoŭcie źmiaścić u Wašaj pawažanaj hazecie niekalki maich słoŭ adkazu na paklopy, źmieščanyja ŭ hazecie „Доля Працы“ (Nr. 2) z dnia 5 žniŭnia siol. h.

Ja, Michał Skrypko, sapraŭdy znachodžusia świaščeńnikam u Nowaj Myšy ad 1922 hodu, ale toje, što ja žalusia na swaich prychadžan za toje, što jany balšawiki, jak heta pazwoliŭ wyrazicca „Селянін“ u hazecie „Доля Працы“, jość mana; u palityku ja nikoli nia ŭmiešywaŭsia i da hetych por znachodžusia ŭ staranie ad palityki.

„Селянін“ robić mnie zakid, što ja wykapaŭ studniu kala carkoŭnych budynkaŭ i pakryŭ carkwu cynkawaj blachaj. Tak! Usio heta zroblena maim starańniem, ale liču, što heta niewialiki prastupak, heta ŭsio nia roskaš, ale nieabchodnaść, bo bliska inšaj studni niama, a carkwa zaciakała ŭ mnohich miajscoch. Pry hetym hrošy zbiralisia nie prymusowa, a dabrawolna i nia złotymi, a markami i sabrana ŭsiaho $^1/_3$ čašć koštaŭ studni, što wynosić 54 miljony marak, a rešta $^2/_3$ časci zapłaciŭ ja sam i čašć z carkoŭnych hrošaj, a heny „zabotliwy“ „Селянін“, jak widać, choča, — kab susim nia było carkwy i dziela hetaha robić zakidy za studniu i strachu. Dalej „Селянін“ zakidaje mnie, što ja nia daŭ sprawazdačy. Na heta skažu, što ŭ mianie, h. j. u Nowa-Myskim prychodzie, jošš 5 tysiač prychadžan, kožnamu paasobku nie mahu ja dawać sprawazdačy, a na heta jość rewizyjnaja kamisija, jakaja i znaje heny rachunak, a kali nia znaje, to zaŭsiody moža razhledzić! Adnosna płaty za pasłuhi (treby), skažu, što ŭsie tyja ličby, jakija padaŭ „Селянін“, jość nahłaje machlarstwa, bo nia było ŭ mianie takich pacharonaŭ za waśmi-hadowuju słužbu carkwie, za jakija-b ja ŭziaŭ 5 pudoŭ, tak-ža nia było ŭ prychodzie ślubu, za katory-b pryčt atrymaŭ-by bolej 50 złotych i to razam z carkoŭnymi raschodami (wino, świečki i h. d.). A toje, što padaje „Селянін“ 250 i 600 zł., to heta tolki mana i paklopy, jakich moža dapuścicca niasumlenny čaławiek.

Świašč. Skrypko.

Uwaha: Źmiaščajučy hetaje piśmo, u imia sprawiadliwaści,—kab dać mahčymaść abarony abwinawačanamu, Redakcyja zaścierahaje swaju biezstaronnaść u hetaj sprawie.

Usiačyna.

Kolki na świecie žycharoŭ. Apošnimi dniami ŭ Ženewie pakazałasia cikawaja kniha, pradstaŭlajučaja statystyku ludnaści na ŭsim świecie. Ciapier pražywaje na ŭsim świecie 1,950 milijonaŭ žycharoŭ. U paasobnych častkach świetu lik žycharoŭ pradstaŭlajecca hetak: Eŭropa maje 514 milijonaŭ žycharoŭ, Azija 1,026 milijonaŭ žycharoŭ, Ameryka 231 milijonaŭ žycharoŭ, Afryka 146 miljonaŭ žycharoŭ i Aŭstralija z wyspami 9 milijonaŭ žycharoŭ. Jak bačym, najbalej narodu žywie ŭ Azii, bliska kala pałowy ŭsiaje ludzkaści, Eŭropa na druhim miejscy, Ameryka na trecim.

Pryrost nasialeńnia pradstaŭlajecca tak: u 1913 hodzie było na ŭsim świecie 1803 milijony ludziej. U 1926, značycca praz 8 hadoŭ pašla skančeńnia suświetnaj wajny, pryrost pawialičyŭsia da 1,932 milijonaŭ, ahułam kala 7 proc.

Z ličbaŭ hetych wynikaje, što ludnaść całaha świetu pawialičywajecca ŭ hod balej, jak na poŭ-pracenta, inakš kažučy na 195,000 asob.

U takim wypadku ziamli nie pahražaje ŭbytak ludnaści, a naadwarot, kali z takoju skoraściu budzie pawialičwacca—to budzie pahražać pieraludnieńnie i budzie niedachwat miejsca dla nowych žycharoŭ na ziamli. Ale—da hetaha jašče daloka. U kožnym wypadku treba pamiatać, što pobač kožnaha z nas žywie 1.949 999.999 žycharoŭ.

Wialiki pažar teatru ŭ Madrycie. 23 wieraśnia siol. h. zhareŭ u Madrycie najwialikšy teatr. U časie pažaru znachodziłasia ŭ im 3000 asob. Častka narodu, jakaja była bližej da wychadu, wyšła biaśpiečna. Arkiestra, chočučy ŭtrymać paradak, nie pierastawała ihrać, ale heta było naprasna, bo ahoń u chutkim časie aharnuŭ uwieś teatr. Pačałasia wialikaja sumatocha.

Ranienych asob akazałasia kala 400, a zabitych — 100, jakija byli pachawany na košt miesta.

Praŭnyja parady.

Žodzišnym. Wy pišacie, što majecie sporny kawałak lesu z dwarom, za katory wy sudzilisia pierad wajnoj i jak widać z wašaha piśma—sprawa sudowaja nie zakončana, a tolki pierarwana wajnoj. Ciapier-ža da siulešni ŭłaśnik henaha spornaha kawałku lesu pieradaŭ Was u sud za parubku hetaha lesu i sud was zasudziŭ.

Nie zakončanuju sudowuju sprawu pierad wajnoj wy možacie ciapier uznawić. Dakumantaŭ patrebnych da hetaj sprawy treba šukać u archiwie hipotečnym Wilenskaha Akružnoha Sudu ŭ Wilni. Prysud Suddzi Pakoju mahli-b wy abžaławać u Akružny Sud, a jak hetaha nie zrabili ŭ terminie,— to treba wykanać heny wysud.

Zarabiŭ.

Rana siańnia ŭstaŭ Jazep naš,
Mała hetu noč jon spaŭ,
Bo źbiraŭsia ŭ les pa drowy;
Učora žyd jaho naniaŭ.
    Jechać musić — honić hora;
    Ech, i chto jaho nia znaŭ!?
    Sieŭ wiačerać jon učora —
    Až čort sołtysa pryhnaŭ.
— „Za padatki, za strachoŭku!“ —
Jak pačaŭ jon tut kryčać! —
Strašyŭ nawat, što karoŭku
Wojt pryjedzie — moža ŭziać.
    Dyk niama ŭžo jnakšaj rady,
    Zarabotkaŭ tre šukać,
    A tut słaby koń hałodny —
    Z im ty budzieš zarablać?!
Ale raz, druhi — ničoha,
Moža „metru“ zaciahnu.
Hetak choć nia wielmi mnoha
Na padatki zarablu.
    Woś-ža jon užo ščaśliwa
    Z drewam ŭ Dziatłaŭ jedzie na't.
    Konik ciahnie, jak na dziwa! —
    Naš Jazepka wielmi rad.
Woś i meta niedaloka, —
Bačyć — žyd užo biažyć;
Raptam: „stoj“ — z druhoha boku
Palicejski zakryčyć:
    — „Koń čamu twoj nia ŭkiełzany —
    Pięć złotówek zato maš! —
    Wam prykaz daŭno užo dany!“
    — „Panok miły — pieršy raz!
Ja nia čuŭ jašče ničoha, —
Pieršym razam pan daruj,
Budu za was prasić Boha,
Hlań na biednaść, paškaduj!“
    — „Jak zawieššia, skul ty rodam?
    Mušu pratakoł pisać,
    Znajem wašu chamsku modu, —
    Wam na pamiać treba dać!“
Bačyć naš Jazep adrazu,
Što ŭžo pana nie ŭmalić
Woś dyk ščaście! Pieršym razam
Pryšłoś mnie tak zarabić!..

N. Žalba.

a) Ś c i e n k a.

Ihrajučy b'je miačykam ab ścienku i łowić jaho, nie pazwalajučy ŭpaści na ziamlu. Heta nazywajecca ścienka. Jość jašče „ścienka apusknaja“; tut treba pazwolić — kab miačyk adbiŭšysia ad ścienki ŭpaŭ na ziamlu i kali jon ad ziamli padskočyć ŭwierch — zławić tady jaho. Iznoŭ jość ścienka apusknaja i prybiwanaja: kali miačyk adskočyć ad ziamli, ihrajučy b'je jaho dałoniaju i łowić tady, kali ŭžo druhi raz adabjecca ad ziamli.

b) P a d r u č k u.

Ihrajučy apirajecca lewaj rukoj ab ścienku i padkidywaje pad ruki miačyk uwierch prawaj rukoj, łowić jaho nalatu toj-ža samaj rukoj. Taksama figura apusknaja,—u jakoj miačyk łowicca prawaj rukoj tady, kali jon uderyŭšysia ab ziamlu—padskočyć uwierch.

c) P a d n o ž k u.

Ihrajučy apirajecca ab ścienku lewaj nahoj, padkidywaje z pad nahi miačyk uwierch prawaj rukoj i łowić nalatu. Taksama figura apusknaja: miačyk łowicca tady, kali jon uderyŭšysia ab ziamlu padskočyć uwierch.

d) N a d h a ł a w o j.

Ihrajučy stanowicca plačmi da ściany i ŭpioršysia ab jaje haławoju (ciemiam) — b'je miačyk ab ścienku i łowić jaho, nie adymajučy ad ściany haławy.

e) Ś w i e č k a.

Miačyk padkidywajecca ŭwierch i łowicca nalatu. Toje samaje—figura apusknaja i miačyku pazwalajecca ŭpaści na ziamlu i pašla łowicca tady, kali jon adbiŭšysia ad ziamli — padskočyć uharu.

Apusknaja ścienka z addačaj: kali miačyk uderyŭšysia ab ziamlu padskočyć, jaho jznoŭ adbiwajuć rukoju da ziamli. Kali bolš razoŭ paŭtorycca takaja addača, — peŭniejšym jość wyjhryš. Prajhraŭšym ličycca toj, chto „adrobicca“ pašla druhich. Kali ŭsie adrobiacca zrazu — prajhrawaje toj, u kaho było mieniej addačy u apusknoj „świečcy“. Prajhraŭšy stanowicca kala ścienki i praciahiwaje dałoniu. Wyjhraŭšyja z adlehłaści 5 - 6 krokaŭ starajucca ŭderyć pa dałoni miačykam stolki razoŭ, skolki było ŭmoŭlena pačynajučy jhrać. Kali chto pry hetym nie papadzie ŭ dałoniu, udar usieroŭna jamu zaličajecca. Kali prajhraŭšy schopić dałoniaju miačyk u časie ŭdara, jon tady maje prawa, pašla adbyćcia swaje kary, pastawić da ściany biŭšaha i ŭderyć jaho pa dałoni miačykam stolki razoŭ, skolki razoŭ byŭ jon schopleny.

36. Saławiej (iłka). Ihrajučyja dzielacca na dźwie partyi. Kožnaja partyja wybiraje sabie matku. Matki „pierabiwajucca“, h. zn.—trymajučy miačyk u lewaj ruce—bjuć pa im pałkaj źnizu, nie dapuskajučy jaho ŭpaści na ziamlu. Partyja, katoraja bolš razoŭ uderyła pa miačyku, nie dapuskajučy jaho ŭpaści na ziamlu, idzie ŭ „horad“, a druhaja— ŭ „pole“. Pamiž partyjami prawodziacca dźwie linii, kala 30 — 40 krokaŭ adna ad druhoj. Miesca pamiž linijami nazywajecce „horadam“. Matka harackoj partyi padkidywaje swaim dzieciam miačyk, a jany pawinny čarodna bić pa im pałkaj tak, kab jon padniaŭsia ŭwierch i zalacieŭ u pole. Palawaja partyja starajecca schapić miačyk nalatu,—tady jana jdzie ŭ horad, a harackaja — ŭ pole. Kali-ž miačyk nia budzie nalatu złoŭleny, dyk palawaja partyja chapaje jaho z ziamli i biažyć da swajej linii, kudy taksama pawinien prybiehčy i toj (z harackoj partyi), chto biŭ miačyk. Kali hety pastanowić biehčy ad palawoj linii nazad u horad, dyk jaho polnaja partyja starajecca „padsiačy“ miačykam. Kali heta jej nia ŭdasca, — u pole idzie harackaja partyja. Ale kali ŭdar prydziecca tady, kali ŭciakajučy budzie ŭžo za linijaj horadu, dyk taki ŭdar nia ličycca i ihra jdzie ad pačatku. Kožny z harackoj partyi maje prawa ŭderyć pałkaj pa miačyku tolki adzin raz. Kali pry hetym pramachniecca, dyk adychodzić u bok i čakaje, pakul uderyć nastupny, i tady biahuć razam. Kali-ž pramachnucca ŭsie, tady matka sama sabie padaje miačyk da troch razoŭ. Kali i jana pramachniecca, dyk harackaja partyja jdzie ŭ pole, a jaje miesca zajmaje palawaja partyja. Kali ŭdar budzie słaby i miačyk nie dalacić da palawoj linii, dyk taki ŭdar ličycca taksama prajhranym. Kali pry ŭdary miačyk zalacić wielmi daloka, — jaho stupianiowa pierakidywajuć da palawoj matki, jakaja narmalna staić kala palawoj linii, — i tady jana sama padsiakaje miačykam harackuju partyju. Da hetaje ihry niekatoryja ihraki robiać sabie specyjalnyja pałki, kab mahčy wyhadniej trymać ich u rukach, a dla peŭniejšaha bićcia pa miačyku,—kancy henych pałak robiacca šyrejšymi. Časta takija pałki starajucca farbawać roznymi farbami. Kali ŭ umowie źmiena partyi za złoŭleny nalatu miačyk admianiajecca, dyk ihra tady nazywajecca „iłka“. Taksama i pałka, jakoju b'juć miačyk, nazywajecca „iłkaj“.

(D. b.)

DA NĄS PIŠUĆ.

I ŽNIWO NIE PIERAŠKODZIŁA!

W. Lawonawičy, Niaświskaha paw. Nia hledziačy na žniwo, na haračuju pracu ŭ poli, złdadziła Lawonaŭskaja moładź 26 žniŭnia s. h. spektakl-wiečarynu. Adyhrana: „Na wioscy“ — idylličny abrazok u 2 ch dziejach Fr. Alachnowiča. Roli wypaŭnili: Stasiuka—hr. Siarhiej Nowik, Hanulki—Alesia Nowik, Anielki — Kaciaryna Nowik i Cyhanki—Mar‘ja Nowik. Režyserawaŭ S. Nowik. Pryhožyja wopratki, dekoracyja, taksama pieknaje aświatleńnie sceny, a pieradusim daskanalnaja ihra artystaŭ amataraŭ, zrabili hłybokaje ŭražańnie na hladzielnikaŭ.

Paśla p‘jeski wystupiŭ u pryhožych nacyjanalnych wopratkach Lawonaŭski biełaruski chor i pad kiraŭnictwam hr. Siarhieja Nowika adpiajaŭ ściah pryhožych pieśniaŭ: biełaruskich, polskich, ukrainskich i rasiejskich. Paśla p‘jeski j choru na sali hrymieli hučnyja wopleski, a pa hetym dumać možna, što Lawonaŭski amatarski biełaruski teatr i chor wypaŭniajuć uściaž swaje zadačy dobra, zadawalniwajučy haścioŭ.

Z wialikaju achwotaju skakali, chto tolki chacieŭ, da samaje ranicy pad huki Ciakałaŭskich muzykantaŭ. Na zakančeńnie badziora adskakali Lawonichu i pry hukach raźwitalnaha maršu pajšli ŭsie da swaich chataŭ.

Tymčasam załatoje soniejka wykaciłasia z-za niebaschiłu na błakitnaje nieba i z uśmiecham abliło biełaruskuju ziamlicu patokam załatych kasulaŭ.

Aleś Biarozka.

MY CHOČAM RODNAJ ŠKOŁY!

W. Dworcy, — kala Wilni, Šumskaj hminy. Kruhom kala nas, tak jak i našaja wioska, pačali prabudžacca. Našy sialanie ačuniaŭšy ad čužackaha čadu pačynajuć dumać ab žyćci swaim rodnym biełaruskim; zasieła dumka ŭ našych sialan ab rodnaj škole, bo biaz škoły, kažuć sialanie, trudna da lepšaha dajści. Dumajuć sialanie i hutarać ab rodnaj škole, adzin druhomu kažučy: nam treba i chočam rodnaj škoły. Niekatoryja to siam to tam pytalisia, jak heta załažyć rodnuju škołu, ale štož--ničoha nia wychodzie. Treba było-b, kab hetaj sprawaj zacikawilisia našyja kiraŭniki wiarchoŭ biełaruskich. Dwarcoŭski.

ZDRADNIKI BIEŁARUSKAJ SPRAWY Ŭ SALONACH WARŠAUSKAJ PANI.

Žodziški, Wialejskaha paw. Sioleta z roznych kutkoŭ Zachodniaj Biełarusi niaświedamyja Biełarusy, jakija naležać da „Kół Młodzieży Polskiej“ pad prawadyrstwam kiraŭnićych polskich sił, rabili tak zwanyja „wyciečki“ u Waršawu i inšyja polskija miesty. Byli na „wyciečcy“ u Waršawie i „našyja“ žodzišnyja pierakinščyki.

Što byli, to heta ničoha, niachaj sabie bywajuć, wolnamu wola, jak kažuć. Nia ŭ hetym sprawa. A woś u čym: usie inšyja „wycieččyki“ adwiedywali ŭ Waršawie i inšych miestach wulicy, placy, pamiatniki, kulturnyja ustanowy i h. d., a „našyja“ žodzišnyja „wycieččyki“ dyk adwiedali i raskošny salon pani H. Treba wiedać, što heny salon pani H. jošć susim prywatnaj kwateraj henaj pani, dźwiery katoraha adkrylisia dla „našych“ žodzišnych „wycieččykaŭ“ tolki dziela taho, što jany źjaŭlajucca „hierojami“ ŭ zmahańni ŭ Žodziškach z biełaruskaściaj. Samyja-ž „wycieččyki“ chwalacca, što ŭ hetym salonie ich wielmi dobra pryjmali, a sama pani prysłuhoŭwała im pry stale, dyj wielmi pawažnaja hutarka tam była ab našych Žodziškach dy jašče ab niečym inšym tolki „hierojam“ treba pracawać na miejscy! Słuchajučy henyja słowy, padumaŭ sabie: ach, chałui! ja-by zhareŭ ad stydu ad takoha pawažańnia, u jakim widziełasia naśmieška nad taboj-ža samym.

Chałui! Ci-ž wam heta niawiedama, što dla spynieńnia biełaruskaj nacyjanalnaj świedamaści naahuł niama siły, a wy swaimi chałujskimi ŭsłuhami dumajecie jaje spynić! — Smiech adzin i tolki. Wyhladaje heta mienš bolš tak: koni kujuć, a žaba nahu padstaŭlaje.

Žodzišny.

NIA ČURAJSIA SWAJEJ RODNAJ MOWY!

W. Bužany, Brasłaŭskaha pawietu. Ja tutejšy, pa nacyjanalnaści Litwin, žywu siarod Biełarusaŭ i pryhladajusia da biełaruskaj wioski. U našych wakolicach biełaruskaja nacyjanalnaja świedamaść šyrycca niepamału. Adna maja spaściaroha z tutejšaha bieł. žyćcia wielmi mianie adnak zdziwiła i prymusiła napisać da „B. Krynicu“, katoraja jošć uzhadawacielnicaj tutejšaj moładzi i starejšych. Ja Litwin i mnie biełaruskaja sprawa tak nie abchodzić, jak Biełarusu, ale z ahulna-ludzkaha pohladu skažu: stydna čuracca swajej rodnaj mowy biełaruskaj! U našaj wakolicy zwaročywaje na siabie ŭwahu p. J. P., jak dziejnaja adzinka. Ja asabista p. J. P. znaju i znaju jaho jak Biełarusa. Ale jakoje majo ździŭleńnie było, kali budučy razam z p. J. P. na adnej biełaruskaj wiečarynie pačuŭ, što J. P. źwiartajecca da swaich kalehaŭ Biełarusaŭ u mowie polskaj i to tady, kali jaho kalehi adkazywali jamu pa biełarusku! Zadumaŭsia ja wielmi nad hetym, dajučy sabie pytańnie: što zmušaje p. J. P. čuracca swajej mowy? Ja raju p. J. P. i padobnym jamu Biełarusam nia čuracca swajej rodnaj mowy, bo biełaruskaja mowa jošć skarb-bahactwa dla Biełaruskaha Narodu. Dyk nia stydajciesia jaje, bo praz heta stydziciosia samych siabie!

Učaśnik Wiečaryny.

Ad Redakcyi: z prykraściaj źmiaščajem hetuju karespandencyju, ale musim skazać, što hetaja spaściaroha karespandenta i jaho zwaročywańnie ŭwahi-susim słušnyja. Dyk niachaj jany buduć dla našych niekatorych Biełarusaŭ astatnim stydam!

BIEŁARUSKAJA PRACA Ŭ NAŠYM KUTKU.

Daniušawa, Wialejskaha paw. U niadzielu 15 lipnia h. h. Daniušaŭski Hurtok B.I.H. i K. dziakujučy amatarska-techničnaj pomačy siabroŭ Hurtka Inst. u w. Šutawičach ładziŭ spektakl-wiečarynu, dzie jak ja ŭžo ŭspomniŭ, Šutaŭskimi artystami pad umiełym kiraŭnictwam hr. Wajciecha Šutowiča i Ant. Žabinskaha była adyhrana „Paŭlinka“ J. Kupały i „Zaručyny Paŭlinki“ Fr. Alachnowiča.

Artysty wykanali swaje roli wielmi dobra, asabliwa Paŭlinka, jakaja swaim wystupleńniem zdabyła sabie padziŭ i pašanu ŭsich hladzielnikaŭ, chacia i inšyja, jak Jakim, Sciapan i druhija—ihrali biez zakidu, za što im naležycca jak ad našaha Hurtka tak i ad usiaho tutejš. biełaruskaha hramadzianstwa ščyraja padziaka.

Nie mahu abminuć, kab nie pachwalić tych dziaŭčat, jakija źjaŭlajučysia (amal nia ŭsie) artystkami našaha Hurtka i pračuwajučy mały dachod z wiečaryny—pryšli z materjalnaj pomačaj, kuplajučy za swaje hrošy bilety na pieršyja miejscy. Swaim prykładam jany zastydzili tych (nawat chłapcoŭ), jakija staralisia ŭwajści za darma.

Cešć wam świedamyja biełaruskija žančyny!

Tut taksama mušu ŭspomnić, što našy siabry ŭ kožnym kulturnym pačynańni majuć šmat chłopataŭ, z tej pryčyny, što niama adpawiednakwalifikawanych siłaŭ, jakija mahli-b kirawać arhanizacyjnaj pracaj. Ale našy siabry wykazywajuć swaju wializarnuju enerhiju i pracawitaść, a dziela hetaha zdabuduć adpawiednyja kwalifikacyi ŭ swaje arhanizacyjnaj pracy.

Adnak wielmi było-b pažadana, kab try susiednija Hurtki Inst. Šutaŭski, Žodzišny i Daniušaŭski zładzili ŭ Daniušawie supolnuju spektakl-wiečarynu, na jakoj dla bolšaj reklamy kožny z paasobnych Hurtkoŭ adyhraŭ ułasnymi siłami adzin z sceničnych tworaŭ, najlepš było-b, kab adzin dramu, druhi, p‘jesu-kamedyju, treci jaki žart.

Dawiedaŭšysia, što naš duchoŭny prawadyr ks. W. Hadleŭski (jaki praz ludzkuju krywadušnaść doŭhi čas siadzieŭ u wastrozie) užo wypuščany na wolu, usia naša wakolica z hetaj pryčyny wyjawiła wialikuju radašć.

Dziela hetaha ŭ znak swajej synoŭskaj prywiazanaści ščyra jaho witajem i składajem swaje najščyrejšyja pažadańni.

Darahi naš Ksiandzočku! waźmi nas u swaju asabliwuju apieku i wywiedzi nas z sučasnaha maralnaha ŭpadku, da jakoha dawiała našaje złosnaje partyjnictwa, a pakažy nam darohu, jakoj my majem iści, kab zhodna z nawukaj Chrystowaj, dabicca światlejšaha žyćcia i palapšeńnia swajej doli!

Sławianin.

HOŁAS Z WIOSKI DA BRATOŬ BIEŁARUSAU DUCHOŬNIKAŬ.

Pastaŭski pawiet. Chiba-ž nichto nie zapiarečyć, što narod biełaruski jošć relihijny. Jon ščyra wykonwaje pasty, ščyra molicca. Zahlań u światočny dzień u lubuju światyniu na Biełarusi! Budzie jana poŭna, bitkom nabita siarmiažnym Biełarusam. Jon słuchaje nabaženstwa, słuchaje nawuki, choć tam nia čuje swajho rodnaha słowa, mała što razumieje, ale słuchaje! Duchoŭnika jon swajho pawažaje. A kali tak, to treba i duchoŭnikam adnosicca da narodu biełaruskaha jak najlepš. — Treba jaho lubici jak Chrystus kazaŭ—treba da jaho hutaryć, jak jon razumieje. Na wialiki žal duchoŭniki, što ŭradziŭšysia ŭ biełaruskaj wioscy, jašče nia hetak robiać.

Braty Duchoŭniki Biełarusy! Chaj dla prykładu Wam buduć: ks. W. Hadleŭski, ks. Ad. Stankiewič, ks. Šutowič, ks. Cikota i inš. Zahutarcie Wy da swaich wiernych u biełaruskaj mowie, tak jak św. Apostały rabili. Lubicie Wy swoj rodny narod!

Rabicie tak, jak Chrystus kazaŭ, dyk zasieicie ŭ Biełaruskim Narodzie światyja idei Chrystyjanizmu i budziecie mieć zasłuhi pierad Boham i Biełaruskim narodam.

Zydar Žarak.

PARA PRABUDZICCA.

W. Praślega, kala Duniławič. Dziakujučy ŭzrostu narodnaj świedamaści, užo mała dzie na Biełarusi znachodzicca takich kutočkaŭ, kab nie zawitała tudy jakaja hazetka. Adnak jašče da ciomnych kutočkaŭ možna zaličyć wiosku Praślegu. Tut narod jašče nia bačyŭ rodnaha drukawanaha słowa.

Nia budu mnoha kazać bratočki, źwiarnu ŭwahu tolki, što para ŭžo prabudzicca. Heta zrabić možna prosta: treba wypisywać biełaruskija hazety, čytać ich i pašyrać, treba zamiest jakich „ihryščaŭ“ arhanizawać teatralnyja rodnyja pradstaŭleńni, rodny chor i inš.

Dziedaŭ chłapiec.

Abawiazkam kožnaha sumlennaha čytača „Biel. Krynicy“ jošć uważna čytać samomu i druhich zaachwočywać da čytańnia swaju rodnuju hazetu

Z Wilni.

Zabojcu Masłoŭskich pawiesili. 1 h. m. u adnej z piŭnic na Łukiškach pawiesili I. Aziulewiča, jaki zamardawaŭ siamju Masłoŭskich. Paśla spowiedzi, zabojcu pawiali na miesca śmierci, dzie kat załažyŭ na šyju piatlu, a pamocniki kata adsunuli padwyšeńnie. Śmierć nastupiła adrazu. Kat Maciejeŭski specyjalna pryjechaŭ dziela hetaj „pracy“ z Waršawy.

Nowy wialiki palityčny Sud nad „Hramadoj“. Hazety pawiedamlajuć, što 15 hetaha miesiaca pačniecca ŭ Wilenskim Akružnym Sudzie sud 35 asob, katoryja ŭ swaim času naležali da „Biełaruskaj Sialanska-Rabotnickaj Hramady“.

„Wilniaus Aidas“ Nr. 11 pa zahadu Haradzkoha Starasty skanfiskawany za staćciu „Iz Świancianskich padziejaŭ“, u jakoj apisywalisia školnyja balački Litoŭcaŭ.

„Kielias“ Nr. 39 spatkaŭ los, jak i „Wil. Aidas“. Za što skanfiskawany hety numar — niawiedama.

Naša pošta.

Cydziku L. — Atrymali. Zwaročywajem uwahu, što Wy toje samaje pišacie niekalki razoŭ, dziela hetaha marnujecie čas, a praca waša idzie ŭ košyk. Pišycie wiestki cikawiejšyja.

Ciažkamu Wit. — Zapraŭdy waš wierš ciažki i dziela hetaha pašoŭ u košyk. Wy pišacie, što śpiawajecie jaho na pryhožaj melodyi. Cikawić nas, ci što z hetaha wychodzie? Kińcie pisać wieršy, a zajmiciesia lepš karespandencyjami.

„W. B.“ — List Waš atrymali i wybačajem, pastarajciesia paprawicca. Z amnestyi tyja asoby, ab jakich wy pytajecie, nie skarystajuć. Druki wysłali. Pišycie da nas čaściej ab usim. Wieršy Wašy razhledzim.

Lawonu Žalejku. — Karespandencyju Wašu papráwiŭšy źmieścim. Nie atrymanyja Nr. Nr. „B. Kr.“ wysłali. Wierš Waš razhledzim, ale lepš było-b, kab Wy pisali karespandencyi.

Kiejziku, Malcu, Katowiču E., Bossu, Wałosiuku, M. Kawreckamu, Gamulickamu—hazetu pasyłajem.

Chrapanu F. — Karespandencyju Wašu źmiaščajem. Pišycie da nas čaściej. Hazetu Wam pasyłajem.

Kniharni ŭ Lidzie.—Hazetu Wam pasyłajem u liku 10 ekz.

Marcinowiču. — Hazetu pasyłajem pa nowamu adrasu.

Kuprynowiču. — Adras Waš źmianili, pasyłajem pa nowamu.

Aniśko D.—Redakcyjnaja Kalehija razhledziŭšy Wašu staćciu pryznała za nieadpawiednuju źmiaščać u „B. Kr.“

Atrymali ad Gebertnera i Wolfa 20 zł., Halijeŭskaha 7 zał. Gana Gabr. i Gana J. i Cikoty pa 5 zał. i Zianiuka 1 zał. Dziakujem.

Dziedkawamu chłapcu. — Karespandencyju źmiaščajem, adras B. I. H i K. taki: Wilnia, Wostrabramskaja 8—1.

Świaščeńniku Skrypku.—List Waš źmiaščajem. Prošanyja Nr. Nr. Wam wyšlem. Asobny Nr. kaštuje 20 hr., z pierasyłkaj razam 5 nnmaroŭ 1 zł. 20 hr.

USIE PADRUČNIKI ŠKOLNYJA I ROŽNYJA KNIŽKI
ŭ biełaruskaj i polskaj mowie
I PIŚMIENNYJA PRYŁADY
wysyłaje za pabrańniem pa atrymańni zadatku
BIEŁARUSKAJA KNIHARNIA
St. Stankiewiča
WILNIA, WOSTRABRAMSKAJA № 2.

CENY DASTUPNYJA CENY DASTUPNYJA
FRUKTOWYJA DREWY
(pryščepy)
i jahadnyja kusty
wyhadawanyja na miescy ŭ sadawodztwie „MAZALOWA“ (kala Kalonii Wilenskaj) možna tam kupić u wialikim wybary.
Zakazy pryjmajucca:
Wilnia, Zawalnaja 6—2,
a taksama na miescy ŭ sadawodztwie.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im Fr Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič